

Оцінка стану асканійської популяції сайгака (*Saiga tatarica*) за показниками розвитку рогів

Є. П. Стекленъов, В. О. Смаголь

Біосферний заповідник «Асканія-Нова»; viktoriasmagol@rambler.ru

Ядро сучасної асканійської субпопуляції сайгака сформовано 1979 року, після завозу з Калмикії 72-х особин цього виду тварин. Дотепер ця група відносно успішно розводиться без освіження крові. На задовільний стан популяції вказує низка біологічних індикаторів, серед яких значне місце займають показники розвитку рогів самців у різні вікові періоди. Ці показники вивчали протягом 10-ти останніх років існування популяції. До уваги брали тільки роги фізіологічно здорових самців, які нормально розвивалися, але вибували зі строю з різних причин. При дослідженні таких зразків брали основні проміри, рекомендовані у спеціальній літературі (Соколов, 1959).

Всього досліджено 74 пари рогів нормально розвинених самців. Отримані дані аналізували у віковому розрізі. Встановлено, що ріст рогів самців сайгака починається у двотижневому віці і проходить досить активно. Їхня довжина у самців 6-місячного віку дорівнює 9,7 см, що становить 28,1 % довжини рогів дорослих особин; у самців 9-ти місячного віку ці показники дорівнюють відповідно 17,45 см і 50,6%, а у самців 12-ти місячного віку – 25,18 см і 72,98%. Ріст і формування рогів самців асканійської популяції закінчується у 19–20-місячному віці. Їхня довжина у цей віковий період дорівнює у середньому $34,5 \pm 0,26$ см, середній обхват рогів при основі – $12,95 \pm 0,07$ см, середній розвал рогів – $20,36 \pm 0,18$ см.

При трофейній оцінці рогів дорослих самців ($n = 68$), встановлено, що, за показниками довжини рогів, їхнього обхвату при основі, початку другої, третьої і останньої чверті довжини, а також їхнього розвалу, 88 % рогів за шкалою визначення нагород мисливських трофеїв отримали оцінку «золото» і більше 80 балів (за критеріями в «Положение об охотничьих трофеях в РФ», 1998), 9 % – 77,50–79,99 балів і оцінку «срібло», і тільки 3 % – 75,00–77,49 балів і оцінку «бронза». Середня оцінка рогів сайгаків асканійської популяції становить 84,1 бала; найвища оцінка – 97,2 балів.

Слід зазначити при цьому, що в колекції музею немає жодного черепа з оцінкою менше 75 балів. Можна стверджувати, що нормальний розвиток рогів самців сайгака асканійської популяції свідчить також про задовільний розвиток і її тварин в цілому, та успішну їхню реакліматизацію на півдні України. Високий відсоток рогів зі значними показниками трофейної якості вказує на придатність залучення їх до мисливської фауни України і перспективи отримання валютних надходжень від розвитку мисливського туризму.